

УДК 340.15

Богдан Деревянко,

доктор юридичних наук, професор,

МІРКУВАННЯ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ «ПРИВАТНОГО ПРАВА» ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇЇ НАЗВИ І ЗМІСТУ

У статті зроблено спробу визначитися чи потрібна сьогодні Україні концепція розвитку «приватного права». Умовний поділ права на «приватне» і «публічне» було проведено за часів Давнього Риму, а можливо і в більш ранніх державах, що було позитивним для тих часів. Сьогодні право серйозно відрізняється від права давнього світу, динамічно розвивається і постійно змінюється. Тому у статті було поставлено під сумнів доцільність продовження поділу права на «приватне» і «публічне». Погляди значної кількості сучасних учених вказують на наявність у більшості суб'єктів кожної галузі права і приватних, і публічних інтересів.

Поділ права на «приватне» і «публічне» проведено достатньо однобоко, не враховано багато відносин та їх властивостей, що притаманні інтересам певної особи, групи осіб чи державного органу або самої держави; не враховано велику кількість інтересів, що мала місце у кожній галузі. Будь-яку галузь права будь-якої держави можна віднести до галузі «публічного права» чи галузі «приватного права». Навіть у цивільному праві присутня велика кількість інтересів держави, а в конституційному чи адміністративному – велика кількість інтересів окремої особи – людини чи громадянина (підданого). Поділ є умовним і має різний склад галузей у різних країнах. Зазначено, що у ХХІ столітті доречніше говорити про «Концепцію реалізації приватних інтересів», аніж про «Концепцію розвитку приватного права». Тим більше слід виходити із цього через прирівняння окремими вченими «приватного права» із цивільним правом, що звужує розуміння першого терміну.

Змістом нової Концепції можуть бути правові інститути із багатьох галузей права України, що передбачають наявність приватних інтересів у їх суб'єктів, зокрема із галузей цивільного, сімейного, спадкового, господарського, трудового, житлового, земельного, аграрного, природоресурсного, корпоративного, кооперативного, договірної, виборчого, транспортного, банківського, екологічного, міжнародного приватного права та ін. Легітимізацію Концепції можна реалізувати шляхом розробки і прийняття відповідного закону або підзаконного акту рівня постанови КМУ чи указу Президента України.

Ключові слова: поділ права, галузь права, правовий інститут, Давній Рим, приватний інтерес, публічний інтерес, відносини.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасна українська і світова правова наука оперують поняттями «приватне право» і «публічне право», що стали відомими і поширилися світом завдяки напрацюванням юристів Давнього Риму. При цьому сьогодні названими категоріями у більшій мірі оперують навіть не у державах, що наслідують романо-германську правову систему, а в державах англо-саксонського права, економічні досягнення яких змушують рахуватися із їх досвідом, зокрема й у частині функціонування правової основи діяльності.

Україна як держава з романо-германським типом правової системи у теорії використовує умовний поділ галузей права на галузі «приватного права» та галузі «публічного права». Сьогодні терміни «приватне право» і «публічне право» активно виходять із теоретичної до нормативної та практичної складової. Так, в Україні діють закони «Про міжнародне приватне право» [1] та «Про державно-приватне партнерство» [2], з 23 липня 1993 року активно працює НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, у наукових роботах та усних доповідях українські вчені відносять ту чи іншу галузь права до галузей «публічного права» чи «приватного права», чим апелюють до необхідності зміни предметів регулювання окремими нормативними актами за правилами певних галузей права. При цьому сьогодні відсутня єдина державна стратегія у формі концепції чи програми, спрямована на розвиток галузей права, із роз'ясненням співвідношення термінів «приватне право» або «публічне право».

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Пошуку відповіді на спірні та суперечливі питання, пов'язані із наявністю публічних і приватних інтересів у різних галузях права, їх співвідношенням та співіснуванням, було присвячено увагу багатьох українських вчених. Серед них можна назвати таких науковців, як: О.А. Банчук [3; 4], І.В. Венедиктова [5],

Деревянко Б. Міркування про необхідність запровадження концепції розвитку «приватного права» та визначення її назви і змісту. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 245–250.

О.М. Вінник [6; 7], В.М. Гайворонський [8], Л.М. Добробог [9], О.Р. Зельдіна [10; 11], І.Ф. Коваль [12], О.Д. Крупчан [13], Р.А. Майданик [14], В.К. Мамутов [15; 16; 17], О.І. Миколенко [18], В.С. Мілаш [19], В.В. Носік [20], Р.Б. Сивий [21; 22], В.В. Шабуніна [23], В.С. Щербина [24] та ін. Нами раніше вказувалося на штучність так званого «дуалізму приватного права» та необхідність уточнення поділу відносин із певними інтересами у бік виключення із переліку галузей «приватного права» галузей, суб'єкти яких мають приватні і публічні інтереси [25]. Не дивлячись на значну кількість робіт вчених, суперечливі моменти у трактуванні співвідношення публічних та приватних інтересів, рівно як і в принципах поділу галузей на галузі «публічного права» і галузі «приватного права» залишаються. До того ж раніше не піднімалися питання про розробку саме концепції розвитку «приватного права» чи «публічного права» в Україні, визначення її змісту та виду легітимації.

Формування цілей статті (постановка завдання). На основі викладеного необхідно сформулювати ціль статті – визначити ступінь потреби у запровадженні концепції розвитку «приватного права», визначити її назву та складові змісту.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поділ правової системи держави на галузі права у схожому на сучасний вигляді відбувся уже у ХХ столітті. Проте умовні галузі права, що відомі людству із прадавніх часів, були віднесені до галузей «приватного права» або галузей «публічного права» більш ніж дві тисячі років тому. Власну систему права мали держави етрусків, шумерів, вавилонян, асирійців, давніх єгиптян. Скоріше за все у них теж існував певний поділ на галузі права та їхня класифікація. Сьогодні відомо, що значна кількість досягнень цивілізації надійшла до Давнього Риму від більш давніх держав і народів. Однак до наших часів дійшли в основному документальні свідчення із Давнього Риму. Правова система римлян основним джерелом вважала нормативно-правовий акт, а їх сукупність за предметом регулювання умовно виділяла у галузь. Загалом давньоримська правова система була достатньо розвиненою, значна частина її правових інститутів і сьогодні наявна у праві багатьох держав.

До надбань юристів Давнього Риму слід віднести поділ права на «приватне» і «публічне». Галузі права та окремі відносини і правові інститути, покликані захищати права та інтереси держави, було віднесено до «публічного права»; а галузі, відносини та правові інститути, головним завданням яких було забезпечення реалізації та захисту інтересів окремої особи – громадянина, підданого, іноземця або навіть раба (у меншому обсязі, ніж інших), було віднесено до «права приватного». Такий поділ очевидно існував ще до нашої ери. А його закріплення у теорії та законодавстві пов'язують із ім'ям відомого римського юриста Ульпіана, який жив у часи нашої ери. Поділ права ним було сформульовано висловом «Публічним правом є те, що належить до положень римської держави; приватним – що належить до користі окремих осіб».

Означений вище поділ права на «приватне» і «публічне» був достатньо однобоким і не враховував багато відносин та їх властивостей, які оточували основні відносини у праві стосовно певної особи, групи осіб чи державного органу або самої держави. Зокрема, при поділі права та його галузей на «приватне» і «публічне» не була врахована велика кількість інтересів, що мала місце у кожній галузі. В.К. Мамутов в усних промовах неодноразово наголошував, що після прогресивного станом на дві тисячі років тому поділу права на «приватне» і «публічне», сьогодні право значно змінилося. А отже, стереотипи двотисячолітньої давнини не можуть бути ефективними сьогодні. Серед іншого академік зазначив, що багатьом юристам стало зрозуміло, що спроби вирішення економічних проблем із позицій приватноправової концепції не увінчалися успіхом, оскільки ця концепція неадекватна сучасній економіці [26, с. 93; 27, с. 78]. У наших попередніх роботах вказувалося, що сьогодні в Україні та інших державах продовжується тенденція до регулювання цивільним законодавством (зокрема у нас – Цивільним кодексом України) лише тих відносин, що є предметом його регулювання, – тих, що базуються на засадах рівності та опосередковують приватні інтереси. А тому питання діяльності суб'єктів зі значною кількістю суспільних інтересів повинні у меншій мірі регулюватися цим актом на користь актив господарського законодавства, які у більшій мірі опосередковують публічні інтереси [27, с. 78].

Деревянко Б. Міркування про необхідність запровадження концепції розвитку «приватного права» та визначення її назви і змісту. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 245–250.

О.І. Миколенко називає поділ національного права на «публічне право» і «приватне право» цікавою теоретичною конструкцією, яка допомагає визначити роль держави як публічної інституції в житті суспільства і встановити межі її втручання в різні сфери суспільного життя, але вважає, що у практично-прикладній сфері (правотворчість, правозастосовна діяльність, викладацька діяльність) вона не спрацьовує та сприяє руйнації традиційної системи права як сукупності галузей права, правових інститутів і норм права [18, с. 63].

Повертаючись до «приватного права» та його можливої концепції розвитку, слід знову нагадати слова академіка В.К. Мамутова про те, що сьогодні можна уточнити і доповнити положення, визначені давніми римлянами дві тисячі років тому. Зокрема слід уточнити, що насправді немає жодної галузі «публічного права» або галузі «приватного права». У кожного суб'єкта права – одноосібного чи колективного (людини, громадянина (підданого), підприємства, установи, організації, держави, міждержавного утворення тощо) є свої інтереси. Усі суб'єкти права намагаються реалізувати свої інтереси у межах усіх наявних сьогодні і штучно визначених та визнаних більшістю юристів самостійних та комплексних галузей права. А отже, є публічні і приватні інтереси, які мають місце у кожній галузі права. Наприклад, цивільне право не обмежене у публічних інтересах, оскільки держава через зміну у правах і обов'язках окремої людини намагається реалізувати свою політику; так само адміністративне право не обмежене у приватних інтересах, оскільки які б найважливіші публічні інтереси не намагалася досягнути держава, все одно вона змушена брати до уваги інтереси окремої людини, яка також є суб'єктом адміністративного права. Можна навести аналогічну думку О.А. Банчука, який зазначає, що в будь-якому законі або галузі законодавства ми будемо знаходити елементи як публічного, так і приватного права. Це унеможливило спроби провести чітку межу між сферою (галуззю) «приватного» та «публічного права» [4, с. 148]. Більш ніж сто років тому на це вказував С.А. Муромцев, який зазначав, що в широкому сенсі будь-яке «приватне право» є «публічним», а «публічне право» – «приватним» [28, с. 30; 5, с. 65].

Також слід навести і нашу думку, висловлену у попередніх роботах стосовно того, що відносини в економіці спрямовані на досягнення як приватних інтересів їх учасників (отримання прибутку, розширення обсягів та асортименту виробництва, вихід на нові ринки тощо), так і на досягнення публічних інтересів усього суспільства та держави (забезпечення економічної незалежності держави, забезпечення внутрішніх потреб у певній продукції, подолання проблеми зайнятості населення, фінансування соціальної сфери, державного апарату, наукових досліджень тощо) [29, с. 78]. А тому господарське право не можна вважати галуззю права з виключно приватними інтересами усіх його суб'єктів. Однією з основних підгалузей господарського права є підприємницьке право. Наведена на початку статті назва НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України говорить про те, що підприємництво не входить до складу так званого «приватного права».

23 червня 2005 року в Україні було прийнято Закон «Про міжнародне приватне право». Стаття 1 «Визначення термінів» сьогодні містить 11 термінів, серед яких термін «приватне право» відсутній. Натомість у підпункті 1 частини 1 цієї статті міститься термін «приватноправові відносини», що означає – відносини, які ґрунтуються на засадах юридичної рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності, суб'єктами яких є фізичні та юридичні особи [1]. При цьому статтею 14 цього Закону допускається застосування імперативних норм [1]. Тобто законодавець веде мову не про право, а про відносини, і допускає застосування у межах міжнародного приватного права імперативних норм, що підтверджує умовність поділу.

В окремих державах світу та Європи, зокрема й економічно розвинених, правову та економічну систему яких намагається запозичувати, а інколи і копіювати Україна, застосовуються терміни «приватне право» та «публічне право». Проте у них це розуміється скоріше як данина традиціям, аніж заклик до дії. Взагалі за предметом та об'єктом регулювання, обсягом правовідносин галузі права більшості економічно розвинених держав відрізняються між собою. Так само одна галузь права, визнана самостійною або комплексною в Україні, може бути розділена на декілька галузей права у певній європейській державі чи США. І ці «європейські» чи «американські» галузі права знаходяться по різні боки – серед галузей

Деревянко Б. Міркування про необхідність запровадження концепції розвитку «приватного права» та визначення її назви і змісту. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 245–250.

«приватного права» і серед галузей «публічного права». Ситуація може бути і протилежною коли певна «їхня» галузь права знайде місце серед різних галузей права українського.

Загалом наявність у праві англослов'янських держав термінів «приватне право» та «публічне право» навряд чи може бути аргументом для продовження їх застосування у тому ж сенсі, що сьогодні. Англійська мова на відміну від української та інших слов'янських мов не застосовує велику кількість суфіксів та закінчень у словах, не передбачає зміну слів за відмінками, не застосовує велику кількість прикметників, віддієслівних іменників і взагалі підходить до трактування понять доволі спрощено.

Враховуючи наведене, при формуванні концепції існування або концепції розвитку «приватного права» в Україні більш точно треба говорити про «Концепцію реалізації приватних інтересів».

Є ще одна причина, через яку в українських реаліях сьогодні недоцільно говорити про концепцію розвитку «приватного права». Р.А. Майданик, посилаючись на цивілістів різних часів, зокрема на І. Покровського, А. Довгерта та М. Сібільова, вказує, що поняття «цивільне право» і «приватне право» слід розуміти однаковими за змістом, тобто повністю тотожними; вони мають однаковий предмет і методи правового регулювання; будь-які складові «приватного права» (сімейне, земельне, спадкове, підприємницьке тощо) охоплюються цивільним правом, оскільки мають своїм предметом відносини між юридично рівними учасниками, регулюються на основі диспозитивності [14, с. 77]. А отже, якщо інтерпретувати термін «приватне право» як «цивільне право», то концепція розвитку «приватного права» буде серйозно звужена, оскільки за предметом регулювання не можуть збігатися із цивільно-правовими відносинами, що регулюються різногалузевим законодавством за правилами господарського, екологічного, трудового, земельного та багатьох інших самостійних та комплексних галузей права, серед яких далеко не всі є підгалузями цивільного права.

З приводу змісту та нормативного закріплення положень концепції слід міркувати окремо. Як вказувалося вище, у різних державах до галузей «приватного права» віднесено різні галузі права. Згадуваний Р.А. Майданик до системи приватного права України відносить цивільне і сімейне право, а також трудове, господарське, земельне, інші галузі права (зокрема природоресурсне) в частині регулювання горизонтальних відносин. Особливе місце в системі приватного права вчений відводить міжнародному приватному праву [14, с. 73]. Цікавою тут виглядає обмовка вченого «в частині регулювання горизонтальних відносин», що вказує на можливість умовного розділення однієї галузі права (тобто умовного відділення її окремих правових інститутів) між «приватним правом» та «публічним правом». І в окремих державах світу саме так і відбувається.

У Франції, на думку В. Ковязіна, до приватного права відносять цивільне, торгове, цивільно-процесуальне, кримінальне, трудове, сільськогосподарське, авторське, транспортне, лісове, гірське, страхове, міжнародне приватне право, право промислової власності. Деякі французькі учені вважають вищезгадані галузі, а також кримінальне і цивільно-процесуальне право, особливим різновидом «комплексних галузей» права. Ця сама модель сприйнята в Бельгії і Нідерландах. У ФРН процесуальне право завжди визнавалося публічним правом. Що стосується трудового права, то, згідно з переважною в німецькій юридичній літературі точкою зору, його слід розглядати як комплексну галузь. Такої самої моделі дотримується право РФ, Швейцарії, Італії, Іспанії і Австрії [9, с. 94; 30, с. 17].

Видається більш вірним наповнити концепцію розвитку «приватного права» змістом тих галузей права, що віднесені до «приватного права» у юридичній теорії та практиці США та великих держав Європи як найбільш економічно розвинених держав світу. Проте обов'язково слід робити поправку на українські історичні та правові традиції. У зв'язку із цим пропонуємо або взагалі на офіційному рівні не акцентувати увагу на складові змісту концепції розвитку «приватного права», або умовно визначити галузі права, в яких наявні приватні інтереси, що потребують розвитку та захисту. Можна назвати невиключний перелік таких самостійних і комплексних галузей права, серед яких: цивільне, сімейне, спадкове, господарське, трудове, житлове, земельне, аграрне, природоресурсне, корпоративне, кооперативне, договірне, виборче,

Деревянко Б. Міркування про необхідність запровадження концепції розвитку «приватного права» та визначення її назви і змісту. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 245–250.

транспортне, банківське, екологічне, міжнародне приватне право тощо. З іншого боку, значна кількість із названих галузей права так само може бути віднесена до галузей «публічного права». А тому може бути одночасно запроваджена «Концепція реалізації публічних інтересів», в якій будуть вивчатися та вдосконалюватися відносини у межах того ж господарського, трудового, земельного, аграрного, природоресурсного, корпоративного, кооперативного, договірної, виборчого, транспортного, банківського, екологічного та інших галузей права...

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у даному науковому напрямку. Таким чином, розглянуте у статті дає підстави стверджувати, що поділ права на «приватне» і «публічне» був прогресивним для прадавніх держав, а сьогодні є як мінімум неточним. Наявність майже у кожного суб'єкта кожної галузі права і приватних і публічних інтересів одночасно робить неможливим віднесення цієї галузі до галузі «публічного» чи «приватного права». Сьогоднішня ситуація у правовій системі України потребує покращення. Вірно та без надмірностей спланована та проведена рекодифікація цивільного, господарського, трудового, земельного та іншого законодавства принесе лише користь державі та суспільству. Проводити таку роботу можливо і доцільно на основі певної концепції. Такою може стати концепція розвитку «приватного права», яку було б коректніше назвати «Концепцією реалізації приватних інтересів». Змістом цієї Концепції можуть бути правові інститути із багатьох галузей права України, що передбачають наявність приватних інтересів у їх суб'єктів (вище невиключний перелік цих галузей було надано). Так само інші правові інститути у межах більшої частини названих та інших галузей права можуть бути змістом «Концепції реалізації публічних інтересів», яка може бути запроваджена та одночасно реалізовувана.

А легітиміацію обох концепцій можна забезпечити шляхом розробки і прийняття відповідного закону або, що виглядає простішим і таким, що спрощує внесення змін і доповнень або й заміни цих концепцій іншими, підзаконним актом рівня постанови КМУ або указу Президента України. Майбутні дослідження та наукові розвідки мають спрямовуватися у бік розробки концепцій за формою класичної державної середньо- або довгострокової програми з визначенням мети, завдань, строків, виконавців, засобів регулюючого впливу держави тощо.

Список використаних джерел:

1. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 року № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422.
2. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1 липня 2010 року № 2404-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. Ст. 524.
3. Банчук О.А. Публічне і приватне право: історія українських вчень та сучасність / О. А. Банчук. К.: Конус-Ю, 2008. 184 с.
4. Банчук О. Підстави розмежування публічного та приватного права в Україні. *Публічне право*. 2011. № 2. С. 143–151.
5. Венедіктова І.В. Роль інтересу в поділі права на приватне і публічне. *Університетські наукові записки*. 2011. № 3(39). С. 61–68.
6. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: монографія / О.М. Вінник. К.: Атіка, 2003. 352 с.
7. Вінник О.М. Системный подход к разрешению проблемы гармонизации публичных и частных интересов в хозяйственной деятельности. *Социальная роль права: история и перспективы*: мат. межд. конф. / под ред. Ю.И. Скуратова. М., 2003. С. 88–101.
8. Гайворонський В. Цивільне законодавство: від «нічого приватного» до «нічого публічного»? *Вісник Академії правових наук України*. 1997. № 4 (11). С. 91–100.
9. Добробог Л.М. Публічне і приватне право: проблеми розмежування. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 91–98.
10. Зельдіна Е.Р. Обеспечение публичных и частных интересов специальным режимом хозяйствования. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 2. С. 37–41.
11. Зельдіна О.Р., Хрімлі О.Г. Баланс публічно-правового і приватно-правового інтересів як особливість інституту захисту прав інвесторів. *Публічне право*. 2016. № 2 (22). С. 307–313.
12. Коваль І.Ф. Види та взаємодія приватних і публічних інтересів у сфері промислової власності. *Університетські наукові записки*. 2012. № 4(44). С. 110–118.
13. Крупчан О.Д. Приватно-правові та публічно-правові засади регулювання підприємницьких відносин. *Приватне право і підприємництво*. 2013. Вип. 12. С. 5–8.
14. Майданик Р. Гражданское право как сфера частного права Украины. *Частное право*. 2013. № 1. С. 67–83.

Дерев'янку Б. Міркування про необхідність запровадження концепції розвитку «приватного права» та визначення її назви і змісту. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 245–250.

15. Мамутов В.К. Сближение современных систем правового регулирования хозяйственной деятельности. *Государство и право*. 1996. № 8. С. 43–51.
16. Мамутов В.К. До питання про поняття приватного права. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 2. С. 58–61.
17. Мамутов В.К. Юридическую науку – на решение проблем содействия развитию экономики / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. Донецк: ИЭПИ НАН Украины, 1999. 46 с.
18. Миколенко О.І. Поділ національного права на публічне і приватне право та його теоретичне і практичне значення. *Правова держава*. 2016. № 23. С. 58–64.
19. Мілаш В.С. Приватно-правові підвалини господарського правопорядку: сучасний стан і перспективи модернізації. *Теорія і практика правознавства*. 2014. Вип. 1 (5). С. 1–23.
20. Носік В.В. Земельне право у системі приватного і публічного права України: проблеми теорії і практики. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2010. № 2. С. 150–160.
21. Сивий Р.Б. До питання про структуру системи приватного (цивільного) права України. *Юридична Україна*. 2005. № 5. С. 48–57.
22. Сивий Р.Б. Приватне право в системі права України: поняття, критерії виокремлення, структура: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Р.Б. Сивий. Львів, 2007. 20 с.
23. Шабуніна В.В. Європейське приватне право: шляхи уніфікації, переваги та недоліки. *Науково-інформаційний вісник «Право»*. 2012. № 5. С. 57–62.
24. Щербина В.С. Публічні й приватні інтереси в господарських відносинах. *Приватне право і підприємництво*. 2014. Вип. 13. С. 28–31.
25. Derevyanko V.V. The issues of the so-called «duality of private law» and functioning of Commercial codes. *International Scientific-Practical Conference Development of legal regulation in East Europe: experience of Poland and Ukraine: Conference Proceedings, January 27–28, 2017*. Sandomierz: Humanities and Natural Sciences University in Sandomierz, 2017. P. 91–94.
26. Мамутов В. Посилення публічних засад у правовому регулюванні господарської діяльності. *Право України*. 2009. № 9. С. 83–94.
27. Дерев'янку Б.В. Послуги у сфері освіти: правове регулювання: монографія: монографія / Б.В. Дерев'янку; МВС України, Донецький юридичний інститут. Донецьк: Видавничий дім "Кальміус", 2013. 387 с.
28. Муромцев С.А. Римское гражданское право (1883). / С.А. Муромцев. М.: Зерцало, 2003. 260 с.
29. Дерев'янку Б.В. Доцільність регулювання відносин в економіці Господарським кодексом: зарубіжний досвід. Форум права. 2016. № 2. С. 77–82 [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2016_2_13
30. Ковязин В.В. О системе частного права. *Сборник научных трудов юрид. факультета*. Вып. 4. Ставрополь: СевКавГТУ, 2004. С. 17–19.

Considerations on the need to introduce the “private law” development concept and determining its name and content

The article attempts to determine whether Ukraine needs a “private law” development concept today. The conditional division of the right into “personal” and “public” was carried out in ancient Rome, and possibly in earlier states, which was positive for those times. Current law seriously differs from the law of the ancient world, is dynamically developing and constantly changing. Therefore, the article questioned the feasibility of continuing the separation of the right to “private” and “public”. Numerous modern scholars indicate that most subjects of each field of law have both private and public interests.

The law is divided in “private” and “public” in a biased manner, not taking into account many relations and their properties, which are in the interests of a particular person, group of persons or a state body or the state itself; a large number of interests in each industry was not taken into account. Any branch of the law of any state can be attributed to the field of “public law” or the field of “private law”. Even in civil law, there are many interests of the state, and many interests of an individual (a person or citizen) in constitutional or administrative law.

The division is conditional and has a different composition of industries in different countries. It is noted that in the 21st century it is more appropriate to talk about the “Concept of the implementation of private interests” rather than the “Private law development concept”. Moreover, one should proceed from the fact that some scholars equate “private law” with civil law, which narrows the understanding of the first term.

The content of the new Concept may be legal institutions from many branches of law of Ukraine, providing for the presence of private interests of their subjects, in particular from the following branches of law: civil, family, inheritance, economic, labor, housing, land, agricultural, natural resources, corporate, cooperative, contractual, transport, banking, environmental, international private, etc.

Legitimation of the Concept can be implemented by drafting and adopting the relevant law or by-law of the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine or decree of the President of Ukraine.

Key words: divide of the law, branch of law, legal institution, ancient Rome, private interest, public interest, relations.